

EEN GOED JAAR

Peer Wittenbols

Regie

Rob Ligthert

Personages

Gaya. 22. Kaatje Kooij
Tommie. 21. Piet Kooij.
Livia. 59. Anneke Blok
Jacob. 60. Paul R. Kooij

Beeld-en geluidsontwerp

Brother Till

Dramaturgie

Martine Manten

Voor

Toneelgroep Suburbia

Gaya.

Gaya

Ik was ziek.

Heel ziek.

Zo ziek dat ik waarschijnlijk nooit twintig zou worden.

Dus nooit dertig.

Dus nooit veertig.

Dus nooit en nooit zeventig.

En lange tijd was bijna iedereen iemand die ik nooit zou worden.

...

En nu word ik wakker...

Na zeven jaar Doornroosje, zeg maar...

Wakker gekust door de dokter, zeg maar.

Gefeliciteerd, Gaya: je bent schoon.

...

Tommie op.

En ineens ben ik iemand die wel eens negentig zou kunnen worden.

Hoe moet dat? Kan ik dat?

En ik ben tweeëntwintig... en ik weet niet hoe dat moet.

Te stom om jong te zijn, ik.

Eerst was ik te stom om gezond te zijn.

En nu te stom om jong...

Tommie

Niemand is goed in zijn eigen leeftijd.

Gaya

Jij wel. Begint er al mee dat jij heel goed jarig kunt zijn.

Tommie

Ik zou het elke dag kunnen.

Gaya

Doe dan: Hiep.. hiep... hiep...

Tommie

Misschien moet jij niet zo hard proberen tweeëntwintig te zijn, maar...

Gaya

Zeg maar.

Tommie

Misschien moet jij eerst eens kijken of je al dertien bent geweest... En veertien... En achttien... De dag dat jij je eerste biertje mocht, zat jij aan de sondevoeding.

Stilte.

Gaya

Wat doet een meisje op haar dertiende?

Tommie

Vingeren. Stiekem. Drie maal daags.

Gaya

Dank u, dokter.

Stilte.

Tommie

Er is een tijd geweest dat ik elke nacht droomde dat jij doodging. En elke nacht werd ik huilend wakker. En elke nacht was ik kwaad op mezelf omdat ik dacht dat ik voorspellende gaven had. En toen was er maar een oplossing: wakker blijven. Verboden te slapen. Dus stiekem koffiezetten. Dus zand in mijn bed strooien. Dus anderhalveliterflessen cola naast mijn bed zodat ik om de haverklap moest piesen. Kop onder de koude kraan... En ijsblokjes in een plastic zak tegen mijn voorhoofd...

En er was nog maar een methode om te zorgen dat ik niet over je ging dromen. En dat was mijn hand afbinden met postelastiek tot hij geen gevoel meer had... Tot hij de hand van een vreemde was... De blauwwitte hand van een vreemde... En met die hand mijn wang aaien... en mijn lippen... en mijn hals...

Maar ooit... ooit val ik in slaap...

En dan kwam jij altijd weer in beeld... Terwijl je lachend doodging...

En dan was dat natuurlijk mijn schuld...

Want ik was zestien...

Maar het was niet mijn schuld!

Het was niet mijn schuld!

Gaya

Maar mijn schuld.

Tommie

Dat zeg ik niet.

Gaya

Daarom zeg ik het maar.

Tommie

En ik kon het moeilijk tegen papa en mama zeggen natuurlijk: dat ik in mijn droom had gehoord dat jij binnenkort zou sterven.

Gaya

En hoe lang heeft dat geduurd?

Tommie

Ik heb jou zeker anderhalf jaar in leven gehouden, 's nachts.

Gaya

Dankjewel, broertje.

Tommie

Er is een nacht geweest... jij lag in het ziekenhuis... want jij had weer eens vocht achter je longen... En mama bleef op een matrasje naast jou slapen... zo erg was het... En papa had stiekem in het schuurtje staan huilen... Toen ben in 's nachts naar jouw kamer gegaan... En ik sta in jouw kamer want ik dacht of ik wist of ik voelde of ik kreeg door dat jij die nacht binnen zou komen zweven... Om afscheid te nemen van je spulletjes... want ik denk: wat is er nou fijner voor jou dan dat ik daar op je wacht... bij een waxinelichtje... met wierookkegeltjes... met jouw foto tegen mijn borst...

Gaya

Best lief.
Ook wel heel stom. Want puberaal.
Maar toch lief.

Tommie

En ik weet zeker: de volgende morgen krijgen we telefoon van het MC en dan stort de hele wereld in...

Gaya

En?

Tommie

En... je bent er nog.

Gaya

Moraal van het verhaal?

Tommie

Je bent er nog.

...

Jacob en Livia op.

Jacob

Ik zal nooit vergeten dat jij geboren werd. Mama had heel veel pijn, maar dat leek me niet meer dan terecht. Het gaat er lachend in en het komt er huilend uit. Mama vloekte zo, dat ik dacht: als zij zo doorgaat is dat kind straks bezeten.

Livia

Maak je het niet te lang, liefje?

Jacob

Nog even.

Afijn. Ik weet nog precies de plaats, de dag, het uur waarop jij geconcipieerd bent. Nu zie ik allemaal bange oogjes! Alsof ik hier en nu in de vleselijke details zou gaan treden. Vreest niet: die bewaar ik in een verboden laadje van mijn hart, waar alleen mama en ik het sleuteltje van hebben.

Livia

Gooi maar weg!

Jacob

Als gezegd: die details bewaar ik en neem ik mee mijn graf in. Bovendien: geen mens hier zou geloven waartoe jij vroeger in staat en bereid was.

Livia

Ga nou maar door.

Jacob

Ik wil alleen maar even memoreren dat het zo'n waanzinnige lentedag was. Nog een paar weken maar en het is weer zo ver. Dat een mens zo kan verlangen naar de lente!

Livia

Jij begon je toespraak over het moment dat Gaya geboren werd. Zullen we hem daar weer oppakken?

Tommie

Mag Gaya nou eindelijk geboren worden of hoe zit het?

Livia

Zal ik het maar vertellen? Papa doet overal nogal lang over.

Gaya

Graag.

Livia

Maar dan wil ik je ondertussen wel vasthouden.

Gaya

Ik ben zoveelentwintig.

Livia

Nee. Nu ben je even nul. En je bent er al negen maanden, maar nu ben je er bijna echt. Ik weet nog, ik zeg tegen de dokter: 'Ik wil haar zóóó graag ontmoeten.'
Ze zegt: 'Dat is dan wederzijds, mevrouw, want ze heeft haast. Ik zie het hoofdje al.'

Tommie

Het is feest, vandaag.

Livia

Toen ook. Tuurlijk doet het pijn. Je denkt: ik ga dood. Maar ik genoot van elke wee.

Jacob

Dat denk jij achteraf. Je schreeuwde en je schreeuwde. Je was een dier. Een moederdier. Een moederroofdier. Ik zag de hele tijd je tanden als je gilde.

Tommie

Doe eens, ma! Doe eens!

Gaya

Bemoei je er niet mee, Tommie. Laat mij geboren worden. Jij bent er nog niet eens. Ga door, mama!

Tommie

Nee!

Livia

Nog heel even, jongen. Ze is er bijna.

Jacob

Bijna... bijna...

Tommie

En floep: daar is ze helemaal. Hoera. Einde verhaal.

Livia

Nee, nog eventjes. Nog vijf zinnen.

Jacob

Vijf zinnen... 'Jaja.'

Livia

Vijf! Echt! Ik voel het. Ja, misschien ben ik wel een dier. Misschien wil ik niks meer zeggen, alleen nog schreeuwen. Waarom schreeuw ik? Omdat heel de wereld moet horen dat er nieuw leven aan gaat komen...

Tommie

Dat was zin 1. Minstens. Nog vier!

Livia

Of wil de moeder het kind dan tevoorschijn roepen, zou dat het zijn?

Livia

Iedereen zegt van alles: de vroedvrouw, de dokter, de assistentes: allemaal roepen ze iets anders. Papa heeft mijn hand vast.

Jacob steekt zijn hand uit naar Livia... Ze kijkt er naar maar pakt hem niet vast.

Tommie

2!

Gaya

Nee, die telt niet, Tommie. Dit was een tussenzin.

Jacob

En mama en ik, we kijken elkaar aan... en we vergeten al die anderen... en we kijken elkaar aan alsof we... alsof we... elkaar voor het eerst echt zagen...

Livia

Je pakt mijn verhaal weer af.

...

En papa haalt adem en ik doe mee en hij zegt: ‘PersenPersenPersenPersenPersen...’

Gaya

Nog even, mama!

Tommie

Laatste zin!

Jacob

En met een geweld waar je achteraf doodsbang van wordt, is mama nu zo aan het PersenPersenPersenPersenPersen dat alles in een keer breekt... Zeventien hechtingen...

Gaya doet het huilen van een baby'tje na.

Livia

En je komt op me afgevlogen, Gaya. Die gummihandschoentjes van de arts, die witte vingers, het zijn net je vleugeltjes... Dus je komt op me afgevlogen... en je landt hier... tussen mijn borsten...

Tommie

Klaar.

Livia

En het is dan al niet meer te bevatten dat dit mensje ooit in mij zat...

Tommie

Vijf!!!

Livia

Dit hele, complete mooie mensje...

Stilte.

Jacob

En nu is mijn kindje weer helemaal terug. De verloren dochter. Slacht het vetste kalf. En laat ploppen die allerduurste wijn. En we proosten tot we voorbij onze enkels in de scherven staan. Want ons kindje is weer compleet. En ze leefde nog lang en gelukkig...

Tommie

In de naam van de Vader

En de Moeder

En de Zoon

En de veilige Zus.

...

Gaya, Tommie, Jacob, Livia.

Gaya

En dan wilde ik ook nog graag een woord van dank uitspreken. Aan jou. Aan jou. En aan jou. Ik heb dit verder niet voorbereid... Dus ik heb het risico genomen dat ik hier en nu voor lul sta... Leuk voor jou, Tommie, dat ik hier nou sta te stotteren...

Zonder jullie was ik er nu niet meer... Zonder jullie stond ik hier nou niet zo te hahahakkelen...

Ik dacht: er is zoveel gebeurd... en we begrijpen elkaar zo goed... dat, als ik begin te praten, dan komen de woorden vanzelf wel...

Dankjewel alle drie, voor er elke dag weer zijn...

Dankjewel voor goede hoop houden...

Dankjewel voor alle geschildre appeltjes met kaneel... alle geroosterde boterhammetjes met abrikozenjam... kommetjes hete bouillon...

Papa, speciaal dankjewel voor alles wat jij vertelde, toen ik mijn smaak kwijt was: 'Deze aardbei proeft naar een zomeravond. Hij is nog een beetje warm van het zonnebaden.' 'Dit erwte smaakt naar vers gemaaid gras.' En toen ik weer eens hysterisch deed, omdat ik cola dronk, maar alleen maar ijzer proefde, zei jij: 'Maar dan kun je toch nog altijd luisteren naar hoe grappig die bubbeltjes aan het babbelen zijn.'

Mama, jij speciale dank voor elke keer dat ik niet in slaap durfde te vallen. 'Ogen dicht, meisje, ik hou wel in de gaten of je nog ademt.' En als ik me dan schuldig voelde omdat jij overdag zo moe was door mij, zei jij: 'Ik zit niet aan je bed, ik zit aan zee... daar word ik heerlijk rustig van...'

En Tommie, jou ga ik niet bedanken, want dan ga ik janken en daar heeft niemand iets aan.

En nu... Nu ben ik mijn eigen cadeautje...

Nu mag ik mezelf gaan uitpakken!

Hiep... Hiep... Hiep...

...

Jacob en Livia. Ze kijken naar hun kinderen.

Jacob

Dat hebben wij goed gemaakt.

Livia

Mee eens. Dank voor de samenwerking.

Jacob

Jij bedankt.

Livia

Eens even kijken... hoe oud jij geworden bent, de afgelopen jaren.

Jacob

Hoe langer je kijkt, hoe ouder ik word.

Livia

En ben ik heel oud, ondertussen?

Jacob

Kom eens iets meer in het licht...
Ik moet zo om jou lachen, soms...
Jij kunt helemaal niet oud zijn, jij...
Jij bent er niet goed in...
Met je kraaienpootjes hier...
En je uitgegroeide blond...
En gehijg als je te snel de trap op wil...
Jij doet maar wat...
Jij hebt hier van tevoren nooit goed over nagedacht. Hoe doe je dit: 'oud worden'?
Geen idee, jij, hoe je eraan moest beginnen...
Altijd weer dat verbaasde gezicht in de spiegel...
...

Jacob af.

Livia

Goddank; de dagen lengen.
Deze maand met minstens een uur.
En nóg zijn ze te kort, de dagen... Alle dagen... Altijd...
Gisteren was ik negentien, morgen ben ik oud, overmorgen ben ik honderd
Goddank is het nog voorjaar, nu...
En God en de hemel zij dank ligt kerst nog in Curverboxen op de zolder...
Voorlopig is het lente: fijn de ramen lappen...
Fijn naar buiten kijken...
Zien of de toekomst er al aan komt...
Zien of de toekomst terugkijkt...
Volgens mij wel!
Ja...
Eindelijk weer helder licht...
Helder zicht...
En ik sloop mijn achteruitkijkspiegeltje
vol dokters en verpleegsters en infusen en pruiken en kinderstemmetjes...
...

Jacob

In het begin vind je het nog grappig...
Je belt je vrouw omdat je haar vanaf de zolder wilt vertellen hoe mooi ze is, daar beneden in
de tuin...
Hoe waanzinnig haar jurk kleurt bij het paars van de magnolia...
(Zo vroeg in de lente al...
Elk jaar een week eerder...)
En hoe blij je voor haar bent dat ze weer op blote voeten door het gras kan lopen...
Je hoort hem overgaan...
En overgaan...
En weer...
En dan neemt ze niet op, daar beneden...
Dus ze kijkt wel op het scherm om te zien dat ik het ben...
Maar...
...

Livia

‘Dit is het antwoordapparaat van Livia Stuijvenburgh...’

Jacob

Dus niet:...

Livia

‘Dit is het antwoordapparaat van Livia Mortier...’

Jacob

Nee, ineens is het:...

Livia

‘... het antwoordapparaat van Livia Stuijvenburgh...’

Jacob

Voor het eerst in honderd jaar is mevrouw weer:...

Livia

‘... Livia Stuijvenburgh... Ik ben op dit moment niet bereikbaar, maar laat je naam en telefoonnummer achter na de piep en ik bel je snel even terug...’

Jacob

Piep.

‘Dag... Livia Stuijvenburgh...’

Met Mortier, hier...

Ik zie je nu door onze tuin lopen...

En ik wilde je laten weten hoe prachtig je jurk bij de bloesem boven je past...

En hoe raar het is dat je niet opneemt...

En dat ik zie hoe jij met je ogen dicht tegen de schuurdeur staat te glimlachen...

Zonder mij...

En dat ik dit bericht nu ga wissen...

...

Jacob wist het bericht.

Dan toetst hij opnieuw een nummer in.

Livias telefoon gaat over. Ze pakt hem, bekijkt het scherm en klikt hem weer af.

...

Livia

‘Dit is het antwoordapparaat...’

...

‘Dit is het antwoordapparaat...’

...

‘Dit is het antwoordapparaat...’

...

Jacob

En vanaf nu is mijn vrouw kennelijk geen mevrouw Mortier meer.

Livia

Jij had gebeld?

Jacob

Klopt... maar je nam niet op.

Livia

Had ik niet gezien, sorry. Had hem op stil staan, sorry. Iets belangrijks?

Jacob

Ik geloof van niet. Anders had ik het wel ingesproken.

Livia

Prima.

Jacob

Ja, prima, 'Livia Stuijvenburgh.'

Livia

Ik heb geen zin in ruzie, vandaag.

Jacob

Ik ook niet, 'Livia Stuijvenburgh.'

Livia

Laat me met rust! Laat me nou eindelijk eens een paar minuten met rust!

Jacob

Waarop mijn vrouw besluit dat ze vanaf nu haar haar niet meer verft. De komende millimeters zal ze ouder en ouder worden. Je haar groeit hoeveel? Eén? cm per maand. Haar uitgroei is haar kalender.

- 'Waarom?'

- 'Omdat!' zegt ze.

- 'Nee, waarom? Daar moet toch een reden voor zijn.'

- 'Omdat... vanaf vandaag alles anders wordt. Omdat ik het leven wil vieren. Omdat ik de waarheid wil vieren,' zegt ze.

Tot ze een grijze rapunzel zal zijn.

...

En zo begint ze aan de rest van haar leven...

Kennelijk...

...

EINDE TESKSTFRAGMENT 'EEN GOED JAAR'.